

Raadsvoorstel

Openbare Raadsvergadering

Datum

18 november 2025

Agendapunt

Onderwerp Bibliotheekbeleid 2026 - 2029
Portefeuillehouder(s) J. den Teuling

1. Onderwerp

Bibliotheekbeleid 2026 – 2029.

2. Inleiding

Aanleiding

Sinds 1 juli 2008 voert Stichting Bibliocenter het bibliotheekwerk uit in Leudal. Hiervoor is tot nu toe nog geen bibliotheekbeleid vastgesteld. Door de veranderde behoeften in de maatschappij en de veranderende rol van de bibliotheek is er behoefte aan een visie en richting voor het bibliotheekwerk in Leudal.

Daarnaast komt er een wetswijziging van de wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Met deze wetswijziging wordt gegarandeerd dat iedere inwoner toegang heeft tot een volwaardige bibliotheek, die alle vijf bibliotheekfuncties vervult: ter beschikking stellen van kennis en informatie, bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie, bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur, organiseren van ontmoeting en debat en laten kennismaken met kunst en cultuur.

Beoogd effect

In de zomernota staat de ambitie om een sterke sociale basis te realiseren, waardoor iedereen zo veel mogelijk in staat is om zijn eigen leven te leiden in alle aspecten van het dagelijks leven.

De bibliotheek is zo'n belangrijke basisvoorziening waar alle inwoners van Leudal gebruik van kunnen maken. Ze zorgt ervoor dat iedereen zo veel mogelijk in zijn eigen kracht staat en in staat is om zijn eigen leven te leiden. Met het bibliotheekwerk wordt het volgende doel nagestreefd: "Iedereen kan meedoen in onze (digitale) samenleving".

Proces tot nu toe

- Op 7 januari 2020 heeft het college ingestemd (BenW 1380) met de besteding van de door Rijksoverheid ontvangen zogenaamde Asscher gelden aan Bibliocenter, ter uitvoering van een onderzoek naar behoud en onderhoud van openbare bibliotheken in kleine kernen. Leudal was één van de gemeenten die deze middelen ontving, omdat er sprake was van bibliotheekwerk dat slechts beperkt voldeed aan de Wsob. De resultaten van dit onderzoek zijn meegenomen in het opstellen van het bibliotheekbeleid 2023-2026.
- Op 4 november 2022 heeft de staatssecretaris een brief gestuurd naar de Tweede Kamer, waarin zij aangaf voornemens te zijn de Wsob te wijzigen en daarbij een zorgplicht in te voeren voor gemeenten en provincies.
- Tijdens de collegevergadering van 7-11-2022 heeft het college besloten eerst de wetswijziging van de Wsob af te willen wachten, alvorens bibliotheekbeleid vast te stellen.
- Op 25 oktober 2024 is de wet tot wijziging van de Wsob in consultatie gegaan.
- Voor het uitvoeren van de wettelijke zorgplicht gaan gemeenten een structurele bijdrage ontvangen via het gemeentefonds. Ter voorbereiding op het realiseren van een toekomstgerichte bibliotheekvoorziening konden gemeenten een SPUK aanvragen. Op 12 juni 2023 (BenW 4275) heeft het college besloten een aanvraag voor deze SPUK in te dienen, waarbij de gemeente co-financiert.

- Middels beschikking van 14 maart 2024 heeft de gemeente Leudal een eenmalige specifieke uitkering ontvangen ten bedrage van € 175.884,-.
 Op 22 oktober 2024 heeft het college ingestemd (Z/24/154463/490557) met het verlenen van een subsidie aan Bibliocenter ten bedrage van € 109.925 voor 2024 en € 109.930 voor 2025, voor het versterken van de lokale bibliotheekvoorziening.
- In 2025 en 2026 ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering (onderdeel van het gemeentefonds) om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden. Voor de gemeente Leudal is dit een toekenning van € 106.218,- per jaar. Middels de septembercirculaire 2024, is besloten dit bedrag naar het begrotingssaldo te laten vloeien, vanwege de termijnoverlap met de toegekende SPUK.
- Begin 2025 is een bibliotheek-enquête gehouden onder de inwoners van Leudal (332 respondenten). Ook is er advies ingewonnen bij de jongerenraad en de adviesraad sociaal domein. Dit alles is verwerkt in het bibliotheekbeleid 2026-2029.

Scenario's

Voor het uitvoeren van de wettelijke zorgplicht gaan gemeenten een structurele bijdrage ontvangen via het gemeentefonds. De hoogte hiervan is nog niet bekend (zie financiële paragraaf).

Hieronder worden een aantal scenario's uitgewerkt. Bij alle scenario's wordt het bibliotheekbeleid inhoudelijk overeind gehouden. Enkel de intensiteit van de uitvoering het beleidsplan wisselt per scenario. Daarmee is er per scenario ook een andere financiële uitwerking. Een overzicht hiervan is weergegeven in de tabel hieronder.

Op 7 oktober 2025 heeft het college besloten aan uw raad scenario C voor te leggen. Dit is een ander scenario dan ambtelijk werd geadviseerd. Het college is van mening dat een stijging van het bibliotheekbudget met 11,7% niet verantwoord is, gezien de zorgen rondom de gemeentelijke begroting en de onduidelijkheid rondom de Rijksbijdrage voor de bibliotheek. Op basis van dit collegebesluit, is dit raadsvoorstel aangepast naar scenario C. Het ambtelijk voorgesteld scenario is toegevoegd als scenario hieronder.

	Ambtelijk voorgesteld scenario	Scenario A	Scenario B	Scenario C, voorliggend voorstel	Scenario D
Intensiteit	Maximale inzet	Beperkte inzet bibliotheekwerk in de kernen	Beperkte inzet bibliotheekwerk in de kernen & Beperkte inzet leesmediaconsulenten	Beperkte inzet bibliotheekwerk in de kernen & beperkte professionele bemensing full-service vestigingen	Beperkte inzet leesmediaconsulenten & beperkte professionele bemensing full-service vestigingen
Benodigde financiering*	€ 801.099	€ 750.988,-	€ 714.571,-	€ 711.544,-	€ 725.238,-
Structurele bijraming	€ 90.460,-	€ 40.349,-	€ 3.932,-	€ 905,-	€ 14.599,-
Netto investering per inwoner	€ 22,19	€ 20,80	€ 19,79	€ 19,71	€ 20,09

* Exclusief € 95.000 huur die wordt betaald aan de gemeente Leudal. Voor de gemeente Leudal valt de subsidie van de huur weg tegen de huurinkomsten.

Ambtelijk voorgesteld scenario

In het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 staat dat programmering van de verschillende bibliotheek activiteiten plaatsvindt in samenwerking met de gemeenschap. Daarbij ligt een belangrijke rol voor de gemeenschaps-bibliotheecaris. Het gaat daarbij om het organiseren en faciliteren van activiteiten ter bevordering van de persoonlijke ontwikkeling, taalontwikkeling, leesbevordering, leesmotivatie en leesplezier van de inwoners van Leudal.

Omdat het inzetten van de hiervoor genoemde activiteiten bijdraagt aan de zelfredzaamheid, arbeidsparticipatie en ontwikkeling van basisvaardigheden van inwoners en de leefbaarheid in de dorpen vergroot, wordt in het bibliotheekbeleid 2026-2029 voorgesteld om deze activiteiten intensief te laten plaatsvinden in de verschillende dorpen. Daarbij hoort een inzet van de gemeenschaps-bibliothecaris voor 32 uur per week en een activiteitenbudget.

Het uitgangspunt bij de full-service bibliotheken is dat ze (gratis) toegang bieden tot betrouwbare kennis en informatie voor alle inwoners van Leudal. Door de aanwezigheid van professioneel personeel kunnen inwoners deskundig worden geholpen en informatie ontvangen over uiteenlopende onderwerpen. Daarbij speelt het personeel een belangrijke rol bij de organisatie van het Informatiepunt Digitale Overheid, en andere activiteiten in de bibliotheek vestigingen. Ook faciliteren zij een neutrale, laagdrempelige leer- ontmoetings- en ontwikkelplek. Deze behoefte aan ontmoeting kwam naar voren in de bibliotheek enquête (2025). Om deze redenen wordt in het bibliotheekbeleid 2026-2029 een professionele bezetting van 20 uur per week per vestiging voorgesteld.

Voor dit scenario is jaarlijks een financiering van € 801.099,- nodig. Dit komt neer op een netto investering van gemiddeld € 22,19 per inwoner. Voor de uitvoering van dit scenario dient aan uw gemeenteraad te worden voorgesteld om structureel een bedrag van € 90.460,- bij te ramen, en dit bedrag te dekken uit het begrotingssaldo.

Scenario A: Beperkte inzet bibliotheekwerk in de kernen

Momenteel is er in Leudal tijdelijk een gemeenschaps-bibliothecaris actief voor 13 uur per week, welke gefinancierd wordt vanuit de door het Rijk ontvangen SPUK gelden. Vanwege de beperkte uren en het beperkte beschikbare budget voor het organiseren van activiteiten, ligt momenteel de focus voornamelijk op het ophalen van de behoeftes van de inwoners en het organiseren van enkele activiteiten in het kader van persoonlijke ontwikkeling.

Indien slechts beperkt ingezet wordt op bibliotheekwerk in de kernen, zou een inzet van 18 uur per week van de gemeenschaps-bibliothecaris en een klein activiteitenbudget voldoen.

Voor dit scenario is er jaarlijks een financiering van € 750.988,- nodig. Dit komt neer op een netto investering van gemiddeld € 20,80 per inwoner.

Voor de uitvoering van dit scenario dient aan uw gemeenteraad te worden voorgesteld om structureel een bedrag van € 40.349,- bij te ramen, en dit bedrag te dekken uit het begrotingssaldo.

Scenario B: Beperkte inzet bibliotheekwerk in de kernen en beperkte inzet leesmediaconsulenten

Scenario B borduurt voort op scenario A (gemeenschaps-bibliothecaris voor 18 uur per week en beperkt activiteitenbudget), met als aanvulling een beperkte inzet van de leesmediaconsulenten op de scholen. Een leesmediaconsulent ondersteunt leerkrachten bij de uitvoering van het lees- en taalbeleid op school. Dit gebeurt door onder andere activiteiten op het gebied van leesbevordering en mediawijsheid te faciliteren en uit te voeren. Ook onderhoudt de leesmediaconsulent een inspirerende en actuele collectie in de bibliotheek op school, welke aansluit bij de actuele lesthema's.

Momenteel wordt een leesmediaconsulent ingezet voor 1-2 uur per week, en nog niet op elke school in Leudal. Gekozen kan worden om op alle scholen in Leudal een gelijke basisinzet van de leesmediaconsulent te faciliteren van 2 uur per week per school.

Voor dit scenario is er jaarlijks een financiering van € 714.571,- nodig. Dit komt neer op een netto investering van gemiddeld € 19,79 per inwoner.

Voor de uitvoering van dit scenario dient aan uw gemeenteraad te worden voorgesteld om structureel een bedrag van € 3.932,- bij te ramen, en dit bedrag te dekken uit het begrotingssaldo.

Onderzoek heeft aangetoond dat de leesvaardigheden van Nederlandse 15-jarige achteruit is gegaan, en dat de leesmotivatie onder Nederlandse jongeren erg laag is. Leesmediaconsulenten spelen een belangrijke rol in het realiseren van een doorlopende leeslijn, zodat later de kans dat er achterstanden ontstaan in iemands basisvaardigheden wordt verminderd. Deze onderzoeken tonen het belang van de inzet van een leesmediaconsulent. Daarom wordt voorgesteld om de leesmediaconsulent in te zetten voor 3 uur per week per school.

Scenario C: beperkte inzet op bibliotheekwerk in de kernen en beperkte professionele bemensing full-service vestigingen

Scenario C borduurt voort op scenario A (gemeenschaps-bibliothecaris voor 18 uur per week en beperkt activiteitenbudget), met als aanvulling een beperkte aanwezigheid van professioneel personeel in de full-service vestigingen.

Het bibliotheekbeleid 2026-2029 stelt voor om twee full-service bibliotheken (Ittervoort en Heythuysen) te realiseren. Momenteel worden de bibliotheken in Leudal bemenst door vrijwilligers. Een professionele bemensing van 10 uur per week per vestiging zou al een stap vooruit zijn ten opzichte van de huidige situatie.

Voor dit scenario is jaarlijks een financiering van € 711.544,- nodig. Dit komt neer op een netto investering van gemiddeld € 19,71 per inwoner. Voor de uitvoering van dit scenario dient aan uw gemeenteraad te worden voorgesteld om structureel een bedrag van € 905,- bij te ramen, en dit bedrag te dekken uit het begrotingssaldo.

Scenario D: Beperkte inzet leesmediaconsulenten en beperkte professionele bemensing full-service vestigingen

Scenario D is een combinatie van elementen van scenario B en C. Daarbij zou de leesmediaconsulent worden ingezet voor 2 uur per week per school, en worden de full-service bibliotheken voor 10 uur per week bemenst met professioneel personeel.

Voor dit scenario is er jaarlijks een financiering van € 725.238,- nodig. Dit komt neer op een netto investering van gemiddeld € 20,09 per inwoner.

Voor de uitvoering van dit scenario dient aan de gemeenteraad te worden voorgesteld om structureel een bedrag van € 14.599,- bij te ramen, en dit bedrag te dekken uit het begrotingssaldo.

Zoals in de voorgaande scenario's toegelicht wordt een inzet van 3 uur per week per school door de leesmediaconsulent en een professionele bemensing van 20 uur per week per full-service vestiging geprefereerd.

3. Voorstel aan de Raad

Aan uw Raad wordt voorgesteld om:

- 1) Het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 vast te stellen. En daarbij het budget voor bibliotheekwerk:
 - structureel bij te ramen vanaf 2026, met een bedrag van € 905,-
 - incidenteel bij te ramen in 2026 met een bedrag van € 100.000,-en dit te dekken uit het begrotingssaldo;
- 2) De lijst van begrotingssubsidies voor het jaar 2026 te wijzigen, waarbij het bedrag van Bibliocenter wordt verhoogd naar een totaal van € 901.544,-.

4. Argumenten

1.1 Met het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 zal worden voldaan aan de vijf functies uit de Wet stelstel openbare bibliotheekvoorzieningen.

In de wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) staan vijf bibliotheekfuncties beschreven: ter beschikking stellen van kennis en informatie, bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie, bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur, organiseren van ontmoeting en debat en laten kennismaken met kunst en cultuur.

Het ministerie van OCW heeft in 2022 een wijziging van de Wsob aangekondigd (zorgplicht). Met deze wetswijziging wordt gegarandeerd dat iedere inwoner toegang heeft tot een volwaardige bibliotheek, die alle vijf bibliotheekfuncties vervult.

In het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 wordt rekening gehouden met deze zorgplicht. Zo focussen zowel programmalijn 1 als 2 zich op de bibliotheekfunctie "bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie". Daarnaast focust programmalijn 2 zich ook op "bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur". Programmalijn 3 focust op de bibliotheekfuncties "ter beschikking stellen van kennis en informatie" en "bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur". Waarbij

programmaliijn 4 focust op de bibliotheekfuncties: "organiseren van ontmoeting en debat" en "laten kennismaken met kunst en cultuur".

Door het uitvoeren van de verschillende acties die verbonden zijn aan de vier programmalijnen, wordt voldaan aan de vijf bibliotheekfuncties, en wordt dus voldaan aan de aankomende zorgplicht.

1.2 Het bibliotheekwerk in Leudal draagt bij aan de aanpak van verschillende maatschappelijke vraagstukken

Zowel beleidsliteratuur als onderzoeken tonen aan dat de bibliotheek een belangrijke rol kan spelen in de aanpak van verschillende maatschappelijke vraagstukken. Dit komt onder andere door de positionering van de bibliotheek in onze samenleving, als neutrale, laagdrempelige en toegankelijke leer- ontmoetings- en ontwikkelplek voor iedereen.

De inzet van een leesmediaconsulent en activiteiten voor leesmotivatie en leesplezier dragen bij aan het bevorderen van de leesmotivatie onder jongeren en volwassenen. Daarmee vermindert de kans dat er achterstanden ontstaan in iemands basisvaardigheden.

Wanneer een inwoner beschikt over lage basisvaardigheden, zijn activiteiten op het gebied van taalontwikkeling en leesbevordering belangrijk. Hierdoor vergroot de zelfredzaamheid van inwoners, waardoor ze beter kunnen meedoen in onze maatschappij.

Ook zijn de aangeboden activiteiten voor persoonlijke ontwikkeling belangrijk voor inwoners, om vaardigheden te ontwikkelen die nodig zijn in onze voortdurend veranderende samenleving.

De uitkomsten van de bibliotheek-enquête (2025) onderstrepen de rol van de bibliotheek als 'maatschappelijke bibliotheek'. Uit de enquête kwam namelijk naar voren dat inwoners het belangrijk vinden dat de bibliotheek meer is dan een plek om boeken te lenen. Men waardeert dat de bibliotheek zich ook bezig houdt met maatschappelijke vraagstukken.

1.3 De bibliotheek speelt een belangrijke rol als laagdrempelig informatiepunt voor inwoners

Iedereen kan terecht bij de bibliotheek voor persoonlijke ontwikkeling, ontmoeting maar ook voor kennis en informatie. Door de laagdrempeligheid en neutraliteit van de bibliotheek is de drempel lager voor inwoners om bij de bibliotheek om hulp te vragen, dan bijvoorbeeld bij een gemeente. Bij het Informatiepunt Digitale Overheid kunnen inwoners dan ook terecht als ze bijvoorbeeld vragen hebben over de (digitale) overheid.

1.4 Het bibliotheekbeleid verbindt verschillende beleidsthema's

De bibliotheek is de afgelopen jaren gegroeid tot kernpartner van de gemeente. Daarbij draagt ze bij aan de aanpak van diverse maatschappelijke vraagstukken, welke steeds vaker de grenzen van beleidsterreinen overstijgen: van VVE en lage basisvaardigheden, tot schuldhulpverlening, kunst en cultuur en het sociaal domein.

In het bibliotheekbeleid 2026 - 2029 worden deze verschillende thema's samen gebracht. Hierdoor ontstaat een integraal plan voor de toekomst van het bibliotheekwerk in Leudal, waarin aandacht is voor de verschillende beleidsthema's.

Voorgaande jaren werden bibliotheek activiteiten geregeld bekostigd vanuit verschillende (tijdelijke) gemeentelijke potjes. Om versnippering tegen gaan, hebben al deze activiteiten een plek gekregen in het bibliotheekbeleid.

2.1 De benodigde financiële bijdrage voor de uitvoering van het bibliotheekbeleid 2026 - 2029 kan enkel worden gesubsidieerd aan Bibliocenter, als het bedrag op de lijst van begrotingssubsidies 2026 wordt aangepast.

Begrotingssubsidies zijn subsidies waar geen subsidieregeling aan ten grondslag ligt. Ze worden verleend op basis van art. 4:23, derde lid, onderdeel c van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dit betekent dat de subsidies voor de betreffende organisaties met naam en het maximale subsidiebedrag in de begroting moeten worden opgenomen.

Per collegebesluit van 19 augustus 2025 (Z/25/187300/583905) is aan uw gemeenteraad voorgesteld om Bibliocenter op de lijst van begrotingssubsidies op te nemen met een bedrag van € 773.824 voor het bibliotheekwerk en € 35.351 voor de uitvoering van de Informatiepunten Digitale Overheid.

Omdat Bibliocenter de uitvoerder is van het bibliotheekwerk in de gemeente Leudal, zal de benodigde financiering voor de uitvoering van het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 als subsidie worden verstrekt aan Bibliocenter (exclusief de € 5.000,- voor de communicatiecampagne). Dit betreft de uitvoering van het bibliotheekwerk in 2026 (€ 706.544,-), de huurkosten (€ 95.000,-) en de eenmalige kosten voor het opstarten van een bibliotheek op school (€ 100.000,-).

Dit betreft een bedrag van in totaal € 901.544,-. Voorgesteld wordt om voor Bibliocenter de lijst van begrotingssubsidies te verhogen naar dit bedrag.

5. Risico's

Zorgplicht in nieuwe bibliotheekwet kan onvoorziene voorwaarden bevatten, die niet meegenomen zijn in het bibliotheekbeleid 2026-2029.

Op 4 november 2022 heeft de staatssecretaris een brief gestuurd naar de Tweede Kamer, waarin zij aangaf voornemens te zijn een zorgplicht in te voeren. Hiervoor is een wetswijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen nodig. Ten tijde van het vaststellen van het bibliotheekbeleid door de gemeenteraad zal de precieze inhoud van deze wetswijziging nog niet bekend zijn. Hierdoor is het niet mogelijk om met volledige zekerheid te zeggen dat het bibliotheekbeleid 2026-2029 zal voldoen aan de aangekondigde wetswijziging.

Echter zijn er wel al aankondigingen geweest hoe de wetswijziging eruit komt te zien. Het bibliotheekbeleid 2026-2029 voldoet hieraan. De verwachting is daarom dat het bibliotheekbeleid ook zal voldoen aan de daadwerkelijke wetswijziging.

6. Juridische context

Bibliotheekwet

Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) is op 1 januari 2015 van kracht geworden. In deze wet staan de taken, functies en verantwoordelijkheden van openbare bibliotheken, provinciale ondersteuningsinstellingen en de Koninklijke Bibliotheek.

Het ministerie van OCW heeft in 2022 een wijziging van de Wsob aangekondigd. De grootste wijziging daarbij is dat de huidige 'bevorderingstaak' van de bibliotheekfuncties wordt omgezet naar een zorgplicht voor gemeenten en provincies.

Volgens de Bibliotheekwet (officieel de Wet Stelsel Openbare Bibliotheekvoorzieningen (Wsob)), hebben bibliotheken 5 maatschappelijke functies of taken:

1. **Kennis en informatie beschikbaar stellen**
2. **Mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie**
3. **Stimuleren om te lezen**
4. **Ontmoetingen en debatten organiseren**
5. **Mensen laten kennismaken met kunst en cultuur**

Van bevorderingstaak naar zorgplicht

De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) regelt hoe de overheid (rijk, provincie en gemeente) zich kan inzetten voor het bibliotheekwerk. Het wordt nu gezien als een bevorderingstaak. Vanaf 2026 wordt dit een wettelijke verplichting, een zorgplicht. De Wsob wordt hiervoor in 2025 aangepast. Om te voldoen aan de zorgplicht moeten gemeenten samen met de

bibliotheek een gemeentelijk meerjarenplan voor bibliotheekwerk opstellen. In dit meerjarenplan wordt aangegeven hoe het bibliotheekwerk de komende jaren in een gemeente wordt ingevuld en gefinancierd.

Normenkader

Hoewel de bibliotheekwet zelf slechts beperkte normen zal specificeren, werken de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) op dit moment aan een aanvullend normenkader. De exacte inhoud van het normenkader is echter thans nog niet bekend

Begrotingssubsidie

Artikel 4:23, lid 1 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) bepaalt dat een bestuursorgaan slechts subsidie verstrekt op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt.

Voor zogenaamde begrotingssubsidies, subsidies waar geen subsidieregeling aan ten grondslag ligt, geldt echter artikel 4:23, lid 3, onder c Awb. Dit artikel bepaalt dat artikel 4:23, lid 1 Awb niet van toepassing is indien de begroting de subsidie-ontvanger en het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, vermeldt.

Per collegebesluit van 19 augustus 2025 (Z/25/187300/583905) is aan de gemeenteraad voorgesteld om Bibliocenter op de lijst van begrotingssubsidies op te nemen, hetgeen betekent dat het in deze om een begrotingssubsidie zoals bedoeld in voornoemd artikel 4:23, lid 3 onder c van de Awb gaat.

Gelijke kansen begrotingssubsidie

Bij subsidies verleend op basis van een wettelijk voorschrift, moet een beperking van mededingsruimte in het wettelijk voorschrift zijn geregeld. Volgens recente jurisprudentie¹ dienen bij verstrekking van begrotingssubsidies ook gelijke kansen geboden te worden.

Hoewel voor een begrotingssubsidie geen wettelijk voorschrift nodig is, waarin is geregeld voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt en dat een vertegenwoordigend lichaam, zoals de gemeenteraad, de begroting vaststelt, betekent dit volgens voornoemde jurisprudentie niet dat het bestuursorgaan bij de verstrekking van begrotingssubsidies geen gelijke kansen hoeft te bieden.

Volgens de jurisprudentie kan de mededingsruimte van de begrotingssubsidie worden begrensd als bij voorbaat vaststaat of redelijkerwijs mag worden aangenomen dat op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt voor de subsidie.

Ten behoeve van het bieden van mededingingsruimte moet de subsidieverstrekker zijn voornemen daartoe dan wel minimaal acht weken van te voren bekendmaken, zodat een ieder daarvan kennis kan nemen. Daarbij moet de subsidieverstrekker deugdelijk motiveren waarom er slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt voor de subsidie op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria.

Momenteel is er maar 1 bibliotheekorganisatie (Bibliocenter) actief in Leudal. Er zijn in de regio wel andere bibliotheekorganisaties actief, maar die hebben nog geen activiteiten of vestigingen in Leudal.

7. Financiële toelichting

Onderstaande is alleen op basis van het voorgestelde scenario. Indien gekozen wordt voor een ander scenario is de financiële impact anders.

Toelichting:

Voor het uitvoeren van de wettelijke zorgplicht gaan gemeenten vanaf 2027 een structurele bijdrage ontvangen via het gemeentefonds (aankondiging in septembercirculaire 2024). De hoogte hiervan is nog niet bekend. Deze structurele bijdrage zal naar het begrotingssaldo vloeien. Zo worden de kosten van het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 (gedeeltelijk) gecompenseerd, aangezien voorgesteld wordt de kosten hiervan ten laste van het begrotingssaldo te brengen.

De financiering benoemd in het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 is berekend op het prijspeil van 2026. Rekening gehouden moet worden met benodigde indexering gedurende de looptijd van dit beleidsplan.

¹ Zie ECLI:NL:RVS:2025:3399

Jaarlijks wordt in de stelpost voor loon-/prijscompensatie rekening gehouden met een indexeringspercentage van de loonvoet sector overheid. De daadwerkelijke indexering in de subsidieaanvraag kan hiervan afwijken.

	Structureel	Incidenteel 2026	Totaal 2026
<i>Benodigde financiering</i>			
Vier programmalijnen	706.544		
Huurkosten	95.000		
Opstartkosten bibliotheek op school		100.000	
<i>Subtotaal Bibliotheekwerk</i>	<i>801.544</i>	<i>100.000</i>	<i>991.099</i>
Communicatiecampagne	5.000		
Totaal	806.544	100.000	906.544
<i>Dekking:</i>			
DU overheidsbrede dienstverlening*	31.815		
Beschikbaar budget	773.824		
Totale dekking na sept. circulaire 2025	805.639		
Tekort ten laste van begrotingssaldo	905	100.000	190.460
Baten gemeente			
Verhuur pand	-95.000		-95.000
Raming inkomsten	-95.000		-95.000
Wijziging baten	0		0

* in het raadsvoorstel van de septembercirculaire 2025 (raad december 2025) zal worden voorgesteld dit bedrag in te zetten voor het bibliotheekwerk.

Benodigde financiering / uitgebreide toelichting per onderdeel.

Vier programmalijnen

Om de vier programmalijnen in het bibliotheekbeleid 2026 – 2029 uit te voeren zijn de jaarlijkse kosten ingeschat op een totaal van € 830.544,-.

Contactgemeente Roermond ontvangt namens de regio Midden-Limburg jaarlijks middelen voor het uitvoeren van de wettelijke taak volgens de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Deze middelen zijn bedoeld om educatievoorzieningen te ondersteunen voor volwassenen, met name op het gebied van basisvaardigheden. De kosten die Bibliocenter maakt voor het aanbieden van non-formeel taalaanbod in Leudal worden geschat op € 14.000,- en worden bekostigd via deze regionale WEB-middelen.

Bibliocenter heeft jaarlijks inkomsten uit het afsluiten van abonnementen, bijdrages voor activiteiten en betalingen van boetes. De jaarlijkse inkomsten vanaf 2026 worden ingeschat op een bedrag van € 110.000,-

Wanneer de regionale rijksuitkering voor taalaanbod (€ 14.000,-) en de inkomsten die de bibliotheek heeft (€ 110.000,-) van de jaarlijkse kosten af worden gehaald, is er een jaarlijks financiering benodigd van € 706.544,-.

Daarnaast wordt er € 5.000,- begroot voor een communicatiecampagne, door de gemeente zelf. Dit komt in totaal neer op een netto investering van gemiddeld € 19,71 per inwoner.

Huurkosten

Daarnaast zijn de jaarlijkse huurkosten voor de bibliotheeklocaties Roggel, Neer en Heythuysen € 95.000,-. Deze huur wordt aan de gemeente Leudal betaald waardoor dit voor de gemeente Leudal budgettair neutraal is, de subsidie van de huurlasten valt weg tegen de huurinkomsten.

De full-service vestiging in Ittervoort zal worden gevestigd in het IKC. De precieze huurkosten hiervoor zijn nog niet bekend en kunnen daarom nog niet meegenomen worden in het bibliotheekbeleid 2026 - 2029.

Verwacht wordt dat de uitbreiding van de bibliotheken op school, met 5 bibliotheeklocaties, geen aanvullende huurkosten met zich meebrengt.

Momenteel bevinden zich in Neer twee bibliotheeklocaties, de ene in de basisschool en de ander in een gemeentelijk pand. Voor de locatie in de basisschool betaald Bibliocenter geen huur, wel voor de locatie in het gemeentelijk pand. Volgens het bibliotheekbeleid 2026 - 2029 wordt in Neer enkel de bibliotheek op school nagestreefd. De locatie van Bibliocenter in het gemeentelijk pand zal daarom niet meer financieel ondersteunt worden door de gemeente. Echter zal er wel rekening worden gehouden met een afbouwperiode, ook in relatie met eventuele koppelkansen met de basisschool in Neer. Het is daarom nog niet bekend wat dit precies gaat betekenen voor de huurinkomsten van de gemeente, noch voor de huursubsidie aan Bibliocenter. Omdat de huurinkomsten gelijk zijn aan de huursubsidie, zal verandering hierin per saldo geen effect hebben op de begroting.

Opstartkosten bibliotheek op school

In het bibliotheekbeleid 2026-2029 staat dat er wordt gestreefd naar een bibliotheek op elke school. Momenteel zijn er 5 scholen in Leudal die nog geen bibliotheek op school hebben. Voor het opstarten van deze bibliotheken op school is een eenmalige bijdrage van € 100.000,- nodig in 2026. In 2025 en 2026 heeft de gemeente Leudal een decentralisatie-uitkering ontvangen ten bedrage van € 106.218,- (septembercirculaire 2024). Deze middelen zijn bedoeld om toe te werken naar de invoering van de wettelijke zorgplicht. Dit bedrag is toen naar het begrotingssaldo gevloeid. Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om het budget voor 2026 incidenteel bij te ramen met € 100.000,- voor het opstarten van de bibliotheken op school ten laste van het begrotingssaldo.

Dekking

Voor het uitvoeren van de vier programmalijnen (€ 706.544,-), de huisvestingskosten (€ 95.000,-) en de communicatiecampagne (€ 5.000,-) is jaarlijks een budget van € 806.544,- benodigd. Momenteel staat er € 773.824,- begroot voor subsidie van het bibliotheekwerk in Leudal. Tevens wordt via de septembercirculaire 2025 voorgesteld om de middelen van de decentralisatie uitkering overheidsbrede dienstverlening van € 31.815 in te zetten voor het bibliotheekbeleid. Per saldo resteert er dan een tekort van € 905,-. Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld om structureel een bedrag van € 905,- bij te ramen, en dit bedrag te dekken uit het begrotingssaldo. De structureel middelen in het gemeentefonds vanaf 2027 voor bibliotheekwerk vloeien t.z.t. naar het begrotingssaldo.

Decentralisatie uitkering overheidsbrede dienstverlening

Met ingang van de wet 'regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid' krijgen gemeenten per 1 januari 2023 de regie over de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's). Voorgaande jaren ontvingen gemeente hier een specifieke uitkering ter bekostiging van de instandhouding van de IDO's. In de septembercirculaire 2025 is verwerkt dat de deze specifieke uitkering per 2026 wordt opgenomen in het gemeentefonds, en dat dit gepaard zal gaan met een korting van 10%. Dit betekent dat Leudal jaarlijks een bedrag van € 31.815,- ontvangt. In de totale financiering is rekening gehouden dat deze middelen worden ingezet ter dekking voor het bibliotheekbeleid.

8. Communicatie

In samenwerking met de communicatieadviseurs van de gemeente Leudal zal er in 2026 gestart worden met een communicatie campagne. Deze campagne is gericht op het bewust maken van inwoners van de (hulp)mogelijkheden die de bibliotheek biedt. Daarbij wordt gefocust op de verschillende doelgroepen die gebruik maken van de bibliotheek: Kinderen en jongeren, volwassenen, en ouderen. Hierbij wordt ook aangesloten op het advies van de Adviesraad Sociaal Domein (bijlage 4). Zij adviseren ook publiciteit te geven over het bibliotheekwerk aan de ouders van de kinderen.

9. Vervolg

Na besluitvorming in de gemeenteraad zal Bibliocenter worden verzocht om een subsidieaanvraag in te dienen passend onder het bibliotheekbeleid 2026-2029. Deze aanvraag zal ter besluitvorming worden voorgelegd aan het college voor 1 januari 2026.

Ook zal Bibliocenter worden verzocht om contact te leggen met de vijf scholen waar momenteel nog geen bibliotheek op school is, zodat zij met hen de mogelijkheid tot het openen van een bibliotheek op school kunnen bespreken.

Over de KPI's uit het beleidsplan zal jaarlijks worden gerapporteerd aan de verantwoordelijk portefeuillehouder.

10. Bijlagen

Bijlagen besluitvorming

1) Bibliotheekbeleid 2026 - 2029

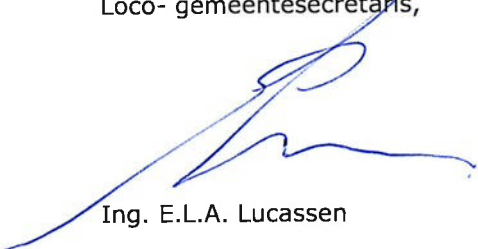
Bijlagen informatief

2) Advies Adviesraad Sociaal Domein

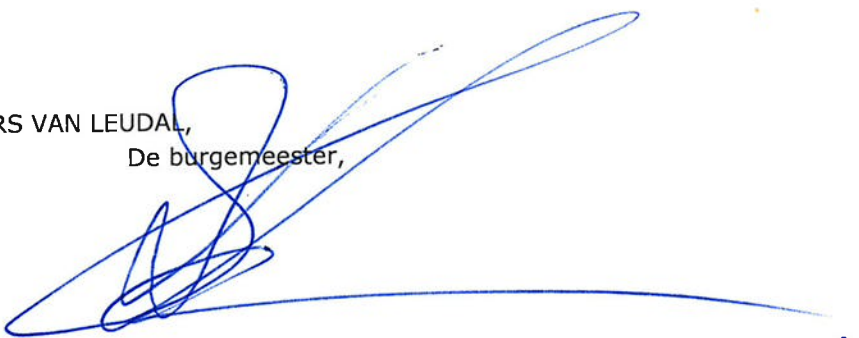
Heythuysen, 7 oktober 2025

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN LEUDAL,
Loco- gemeentesecretaris,

De burgemeester,

Ing. E.L.A. Lucassen

D.H. Schmalschläger